

Μακεδονικά

Τόμ. 17, Αρ. 1 (1977)

Δημητρίου Ιωάν. Καμπασακάλη, Ιστορία της Μπάλτζας (Μελισσοχώρι-Θεσσαλονίκη)

Αθαν. Αγγελόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.389](https://doi.org/10.12681/makedonika.389)

Copyright © 2015, Αθαν. Αγγελόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αγγελόπουλος Α. (1977). Δημητρίου Ιωάν. Καμπασακάλη, Ιστορία της Μπάλτζας (Μελισσοχώρι-Θεσσαλονίκη). *Μακεδονικά*, 17(1), 467–468. <https://doi.org/10.12681/makedonika.389>

ἐν Τήνῳ ἱερὸς ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας διατηρήθη ὡς ἱερὸν προσκύνημα τῶν ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξων, 2 ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ιδιόκτητα, 23 ἀνήκον ὡς μετόχια εἰς μοναστήρια ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος εὐρισκόμενα καὶ 152 διατηρήθησαν ἐν λειτουργίᾳ· σύνολον 593. Ἐπὶ τῇ βάσει ποίων στατιστικῶν δεδομένων δίδεται ὁ ἀριθμὸς αὐτός: Ἀσχέτως, πάντως, τῶν ἀνωτέρω ἀσφαειδῶν, τὰ πράγματα στατιστικῶς δὲν ἀλλάσσουν, ἔχοντες ὡς βάσιν τὸ ὑπ' ἀρ. 23/19 Αὐγούστου 1833 ἔγγραφο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Σχιματικῆς τότε (ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1833) Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β. Γραμματείαν τῆς Ἐπικρατείας».

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστοριογραφία εὐγνωμονεῖ τὸν φιλόπονον συγγραφέα διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ πλήρωσιν τοῦ τεραστίου τούτου κενοῦ ἐιδικώτερον εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος τὸ πρῶτον διαφωτίζεται ἀκριβέστερον ἐπὶ τῆς μοναστηριακῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1976.

Ἴδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου

ΑΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Δημητρίου Ἰωαν. Καμπασακάλη, Ἱστορία τῆς Μπάλτζας (Μελισσοχώρι-Θεσσαλονίκη), Θεσσαλονικὴ 1974, σελ. 240.

Ὁ συγγραφεὺς, διδάσκαλος τοῦ Μελισσοχωρίου, μᾶς δίδει διὰ πρώτην φοράν, κατὰ ἓνα πληρέστερον τρόπον, στοιχεῖα περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Μπάλτζας εἰς τὸ πρῶτον μέρος (σ. 11-172) καὶ περὶ τοῦ λαογραφικοῦ πλούτου τοῦ χωρίου τούτου εἰς τὸ δεύτερον μέρος (σ. 175-240) τῆς ἐργασίας του.

Γενικῶς, ἡ προσφορὰ τοῦ συγγραφέως εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἀξίεπαινος ὡς πρώτη προσπάθεια ἀποκαταστάσεως εἰς σύνολον τῆς Ἱστορίας, τῆς κοινωνικῆς, τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῆς τόσον ζωντανῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Μπάλτζας, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας.

Ἰδιαίτερα καὶ ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν ἀναδίπλωσιν μιᾶς ἀγνώστου ἀκόμη πτυχῆς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονικῆς διὰ τῆς ἠλεγμένης συλλογῆς ἀξιολπίστων στοιχείων ἐξ ἐπιζώντων εἰσέτι Μακεδονομάχων, τοὺς ὁποίους καὶ μνημονεῦει παραθέτων συγκεκριμένα βιογραφικὰ περὶ αὐτῶν στοιχεῖα.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων διεκρίθησαν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα οἱ κάτωθι Μακεδονομάχοι: Ἀστέριος Ντάρος, Δημήτριος Τουντούρης, Γεώργιος Γκαγκάσης, Δημήτριος Λίγδας, Ἀθανάσιος Σταυρούδης, Ἀθανάσιος Ἀδάμος, Χρυσόστομος Σοφρᾶς, Δημήτριος Βλάχος, Δημήτριος Παπαρόδης, Ἀνδρέας Λίγδας, Ἀστέριος Σταυρούδης, Δημήτριος Τσιοτάνης καὶ Πασχάλης Κούτσουρης.

Ἐπιθυμῶ νὰ κάμω τρεῖς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ βοηθήσουν, ὅπως ὀλίποτε τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος ἔργου εἰς τὰς περαιτέρω ἐρεῦνας του ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

Πρῶτον, ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς κοινότητος θὰ διαφωτισθῇ πληρέστερον, ἐάν, εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Δαλματίας Βενέδικτον Κραλιδῆν (Kraljević), καταγόμενον ἐκ Μπάλτζης, ληφθῶν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐκτενέστερα βιογραφικὰ καὶ ἄλλα περὶ αὐτοῦ στοιχεῖα, τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὸν β' τόμον τῆς Ἱστορίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Dj. Slijerčević (σ. 573-591), ὡς καὶ ὀρισμένα προσωπικὰ αὐτοῦ ἀντικείμενα, ἐκτεθειμένα εἰς τὸ μουσεῖον τῆς μητροπόλεως Δαλματίας εἰς Šibenik, τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδω πρὸ ἐτῶν εἰς ἐπιτόπιον ἐρευνᾶν μου εἰς Δαλματίαν, κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ νῦν μητροπολίτου Δαλματίας Στεφάνου.

Δεύτερον, η πληροφωρία του συγγραφέως (σ.18), ότι το χωρίον ήρίθει με ἄνω τῶν 4.000 κατοίκων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἐλέγχεται ἀνακριβῆς, διότι, συμφώνως πρὸς ἀπογραφὴν τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης τοῦ 1911, πρωτοβουλία τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ἡ Μπάλτζα εἶχε, τὸ 1911, 446 οἰκίας, 996 ἄρρενας καὶ 979 θήλειες, σύνολον δηλαδὴ κατοίκων 1975 (βλ. 'Ιστορικὸν Ἀρχεῖον Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Φάκελ. 936).

Τέλος, ἀξιόπιστον ἀρχαικὸν ὕλικόν περὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου τὰ χωρία: Μπάλτζα, Μπαλάφτσα, Δαοῦτ-Μπαλῆ, Νεοχωροῦδα, Γραδεμπόριον, Ἀσβεστοχώρι, Δουδουλάρ, Λιγκοβάνη καὶ Σωχός, ἀπόκειται εἰς τοὺς φακέλους 537, 538, 539β, 539δ, 540β, 541α, 543, 933, 934, 1050, 1051, 1052, 1056 καὶ 1057 τοῦ προμνηνευθέντος ἀρχείου, τὸ ὅποσον ἀξιοποιοῦμενον θὰ διεφώτιζεν ἐπὶ πλεόν τὴν κοινοτικὴν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν, τὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ τὴν ἐν γένει ἐθνικὴν κατάστασιν τοῦ νευραλγικοῦ τούτου γεωγραφικοῦ διαμερισματος τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος μέχρι τῶν βαλκανικῶν πολέμων.

'Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου

ΛΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΤΑΟΣ

Γ. Καφταντζή - Θ. Τενεκετζή, 'Η Ἱστορία τῆς Ἡρακλείας Νομοῦ Σερρῶν καὶ Λαογραφικὰ Ἡρακλείας, Σέρρες 1973, σελ. 297.

Ὅπως ἡ «Ἱστορία τῆς Μπάλτζας» τοῦ Δ. Καμπασακάλη, οὕτω καὶ ἡ «Ἱστορία τῆς Ἡρακλείας» τῶν Γ. Καφταντζή - Θ. Τενεκετζή ἐρχεται νὰ πληρῶσθαι κενὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων καὶ κοινοτήτων τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας. Ἐν προκειμένῳ, δίδεται συνολικὴ καὶ ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέρα εἰκὼν τῆς ἱστορίας εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐργασίας (σ. 9-248) καὶ τοῦ λαογραφικοῦ πλοῦτου εἰς τὸ δεύτερον μέρος αὐτῆς (σ. 249-297) τῆς ζωντανῆς ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐλληνικῆς κοινότητος Τζιουμαγιάς (νῦν Ἡρακλείας), τοῦ κατὰ Δεμίρ-Ἰσάρ εἰς τὸ σαντζάκιον Σερρῶν.

Θὰ ἐξάρῳ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῆς ἐργασίας, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν κοινοτικὴν, τὴν ἐκπαιδευτικὴν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν κατάστασιν τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Τζουμαγιάς ἐπὶ τουρκοκρατίας, τὰ ὅποια, ἐξ ἄλλου, εἶναι καὶ τὰ πλεόν ἐνδιαφέροντα. Τὸ δεύτερον μέρος συγγραφέν ὑπὸ τοῦ Θ. Τενεκετζή, δὲν θὰ με ἀπασχολήσῃ λόγῳ ἀναρμοδιότητος.

Κοινότης Τζουμαγιάς. Μέχρι τοῦ 1894 τὸ ἐλληνοβλαχικὸν στοιχεῖον Τζουμαγιάς, ἐγκατασταθὲν ἐκεῖ περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐκ Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου, ἦτο διηρημένον εἰς δύο συνοικισμοὺς, ἀνταγωνιζομένους ὁ εἰς τὸν ἄλλον, τὸν Αὐγουστον ὅμως τοῦ 1894 διὰ τοῦ «Κανονισμοῦ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Δζουμαγιάς-Βαϊρακλή», ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐπῆλθεν ἡ συνένωσις τῶν δύο τούτων συνοικισμῶν μετὰ λιαν θετικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ αὐτόθι ἐλληνικοῦ στοιχείου. Τὸ κείμενον τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου κανονισμοῦ δημοσιεύεται τὸ πρῶτον εἰς τὴν παρούσαν ἐργασίαν, ὡς μία μοναδικὴ πηγὴ διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς περιοχῆς αὐτῆς (σ. 81-88), ὅπως οὗτος προβάλλει μέσῳ τοῦ κοινοτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτους τῆς περιόδου αὐτῆς. Ὁ κανονισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ 9 ἄρθρα, ὑπογραφόμενα ἀπὸ 68 ἀντιπροσώπους, αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ὁποίων βεβαιοῦνται ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μελενίκου Κωνσταντίνου (1894-1899). Ἡ σημασία τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας κοινότητος Τζουμαγιάς, μετὰ ἕνα κανονισμὸν ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς τότε περιστάσεις, ὑπῆρξε μεγάλῃς σπουδαιότητος διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἰδίῳ τῶν ξένων προπαγανδῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν.